

Agnieszka Kocznur

Szkoła Doktorska Nauk o Języku i Literaturze UAM

Praca doktorska pt. *Nastolatka w polu literackim XXI wieku. Od powieści dla dziewcząt do literatury YA*

Dysertacja obejmuje ramy czasowe od 1989 do 2024 roku, co pozwala uchwycić ewolucję i rozpad powieści dla dziewcząt na tle dynamicznych przemian politycznych, społecznych i kulturowych w Polsce. Praca łączy perspektywę teoretyczną, literaturoznawczą i empiryczną, opiera się na metodologii Pierre'a Bourdieu i krytyce feministycznej.

W części pierwszej omówione zostają ramy teoretyczne i metodologiczne, gdzie literatura dla dziewcząt zostaje przedstawiona jako praktyka kulturowa wpisana w relacje władzy i kapitału. Część druga skupia się na analizie wybranych powieści dla dziewcząt i literatury YA, ukazując je jako nośniki estetyk, konwencji i wartości – od narracji inicjacyjnych, przez romanse, po literaturę wattpadową i queerową. Trzecia część ma charakter empiryczny: opisuje obieg książek, rolę imprintów, BookToka i fandomów, a także praktyki czytelnicze, wzbogacając analizę o wywiady z twórczyniami i przedstawicielami branży wydawniczej.

Podstawą pracy są trzy pytania badawcze. Po pierwsze: czy w dobie przenikania się gatunków powieść dla dziewcząt pozostaje kategorią aktualną, czy też stanowi już wyłącznie pojęcie historyczne? Po drugie: jak kontekst życia literackiego wpływał i wpływa na odbiór tego gatunku? Omówione zostaje tu m.in. jego obecność w mainstreamie za sprawą mężczyzn (Miłosz, Tryzna), dziedzictwo „Jeźycjady” Musierowicz oraz fenomen żeńskich fandomów i fanfiction. Po trzecie: jak literatura projektuje swoje odbiorczynie – nastolatki – i czy obrazy te korespondują z realnym doświadczeniem dorastających kobiet?

Dysertacja ukazuje powieść dla dziewcząt jako zjawisko na styku literatury, rynku i praktyk społecznych, w którym szczególnie istotne pozostają relacje władzy i pytanie o znaczenie słowa „dla”. Analiza pozwala zarysować miejsce gatunku i jego przemian we współczesnym polu literackim, wskazując zarówno na jego historyczne ograniczenia, jak i na nowe formy obecności w kulturze popularnej XXI wieku, ze szczególnym naciskiem na literaturę young adult, która dominuje w drugiej części prac.